

Omslag in conjuncturele werkloosheid

De DNB-conjunctuurindicator voorspelt tot en met april 1995 een verdere opgang van de conjunctuur (figuur 1). De realisatierreeks gaat parallel hieraan omhoog. Het dieptepunt van de conjunctuur is volgens de realisatierreeks gedateerd in het derde kwartaal van 1993 en Nederland bevindt zich dus al weer anderhalf jaar in de opgaande fase van de conjunctuurcyclus.

DNB
D
D

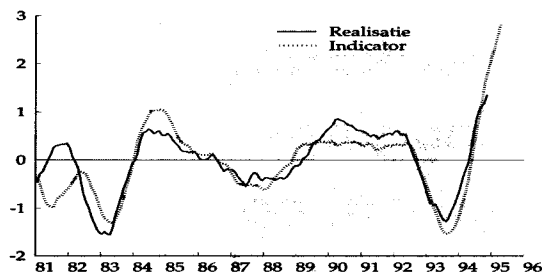
Op de arbeidsmarkt was dit herstel niet direct zichtbaar. Na een snelle stijging in 1993 liet de werkloosheid ook in 1994 nog een verdere stijging zien. Het verleden leert dat de arbeidsmarkt met enige vertraging reageert, omdat ondernemers aan het begin van de herstelfase de produktiestijging nog binnen hun bestaande capaciteit zullen opvangen. Als de capaciteitsgrenzen bereikt zijn, zullen meestal eerst nog tijdelijke arbeidskrachten worden aangetrokken tot duidelijk is dat de produktiestijging aanhoudt.

Het is echter de vraag of het nu langer duurt dan in het verleden voordat de werkloosheid een omslag laat zien. Berichten over ingrijpende herstructureringsprocessen in de industrie die gepaard gaan met uitstoot van arbeid en de extra stijging van het arbeidsaanbod uit hoofde van de herkeuringen in de WAO/-AAW geven aanleiding tot enig

pessimisme. Figuur 2 laat echter zien dat het aan de conjunctuur gerelateerde deel van de werkloosheid zich in deze conjunctuurcyclus normaal gedraagt. In het verleden bedroeg de gemiddelde vertraging een jaar, terwijl ook nu het omslagpunt in de werkloosheid een jaar na het laatste omslagpunt in de produktie ligt. De trend in de werkloosheid is echter nog steeds opwaarts gericht. Deze leidde er in het verleden toe, dat de werkloosheid in de conjuncturele neergang snel opliep, waarna in de opgaande fase slechts een bescheiden daling optrad. Hierdoor kwam de werkloosheid na iedere conjunctuurcyclus op een hoger niveau te liggen.

Ook de onderliggende arbeidsvraag lijkt zich te ontwikkelen zoals in een gemiddelde conjunctuurcyclus gebruikelijk is. In de eerste helft van 1994 is vermoedelijk het dieptepunt van de werkgelegenheid gepasseerd door een toename van flexibele dienstverbanden, waar overigens nog wel een daling van het aantal vaste dienstverbanden tegenover stond. Het arbeidsaanbod heeft in 1994 een minder snelle stijging laten zien dan in voorgaande jaren. Van een effect op het arbeidsaanbod van de herkeuringen was in 1994 nog nauwelijks sprake. Pas in juni verloor de eerste groep WAO/AWW-uitkeringsgerechtigden na herkeuring hun uitkering. Naar schatting ging het in 1994 om 6.000 personen. Deze stijging viel echter vorig jaar nog weg tegen de in vergelijking tot voorgaande jaren geringere stijging van de beroepsbevolking. Dit is het gevolg van een wat

Figuur 1. DNB-conjunctuurindicator en realisatie

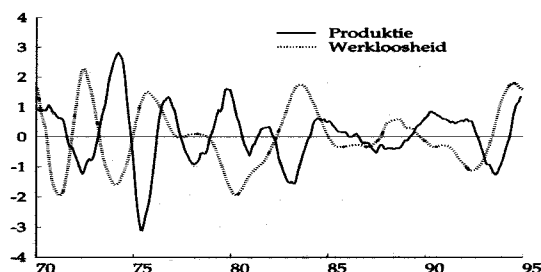

kleinere toename van de beroeps geschikte bevolking en een, waarschijnlijk door een ontmoedigings effect, wat geringere stijging van de participatiegraad. Een omslag lijkt dus wel te zijn bereikt, maar het is de vraag in welk tempo de arbeidsmarkt zich in 1995 gaat herstellen. Een snelle daling van de werkloosheid in 1995 lijkt niet verwacht te mogen worden. Vanaf dit jaar zullen de herkeuringen in de WAO/AAW wel gaan leiden tot een substantiële vergroting van het arbeidsaanbod, terwijl de werkgelegenheids groei in arbeidsjaren nog duidelijk achterblijft bij de groei in de jaren tachtig.

Conclusie

De DNB-conjunctuurindicator laat een voortgaand herstel van de conjunctuur zien. In de werkloosheidsontwikkeling lijkt althans wat betreft de conjuncturele component een omslag te zijn bereikt, maar een krachtige daling van de werkloosheid mag in 1995 nog niet verwacht worden.

Figuur 2. De conjuncturele component van de werkloosheid en die van de produktie van de verwerkende industrie, 1970-1994

Deze rubriek wordt samengesteld door J.A. Bikker en C.J. Zonderland, werkzaam bij de Nederlandsche Bank bij respectievelijk de afdeling Wetenschappelijk onderzoek en econometrie, en Monetair en economisch beleid.